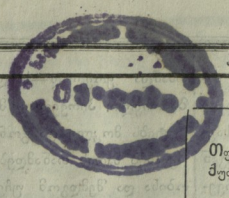
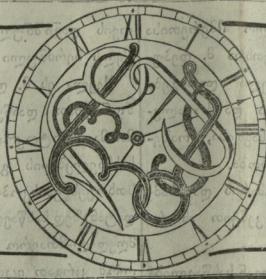

გაზეთის შანი

გაზეთი ერთი წლით—ექვსი მან, ნახევარი წლით—სამი მან, სამი თვით—ერთი მან და ხუთმეტი მთური ერთი თვით—სამი აბაზი.

წერილები ამ ადრესით უნდა გამოგზავნიან: В. Ткачов, въ редакцію газеты „ПРОБА“

ხელის-მოწმად

თელინში: ბაზუის „ლოვის“ კანტონში მთლიან: ანტ, ლორქიფინის ბობლოთკაში.

ბაზუი შემდეგი ადრესით უნდა დაიბაროს: В. Ткачов, въ контору газеты „ПРОБА“.

რედქცია: ძველი ინსტიტუტის ქუჩაზე, სოლომონ მირიანაშვილის სახლებში. კანტონი: ივანეჯიკის ბობლოთკაში, სასახლის მიდამოზე, შაბურჯიანის სახლებში.

ზინაბარი:

რედქციისაგან.—საქართველო: ჩვენი ბანკების დანიშნულება... საქართველოს სსრ-ის საბჭოთაო სოციალისტური რევოლუციის კურსი სწორედ ისაა: საბჭოთაო საზღვარგარეთის კურსი მთლიანად—რუსეთი: წინააღმდეგობა—უცხო ქვეყნებში: საზღვარგარეთი—მარშალი, მსახიობი.—საქართველოს ცხოვრება დღეს: ქართველების ძველ-ძველად შაბლონ-მდინის დროს.—ამბობენ.—ნარკვევი.—მანცხადებანი.

რედაქციისაგან

ამ კვირაში უფ. მთავარ სამმართველოს შტრასის თანამდებობის აღმასრულებელს მივეცი თხოვნა, რომ მომავალი წლიდან კვირაში „ლოვის“ სამჯარი გამოცემის ნებართვა მოგვეცეს. ამასთანვე გაზეთის პოლიტიკური პროგრამის შეცვლა ეთხოვეთ.

მს არის მიზნები, რომ მომავალი წლის გამოცემაზე ჩვენ ჯერ არას ვცხადებთ. იქნებ გვაქვს, ამ ორ-სამ კვირაში ამ საქმის დასასრული მივეცემა; უფრო დაწერილებით ამაზე მხოლოდ მაშინ შეგვიძლია მოვილაპარაკოთ.

„ლოვის“ რედქცია

წლიდან წლიდამ დაიწყება და შემდეგ ყოველ წლიდამ გამოვა: „ლოვის კალენდარი“

მომავალი (1875) წლის „ლოვის კალენდარი“ ნოემბრის დამლევს ან უსათუოთ დეკემბრის დამლევს დაიბეჭდება და გამოვა.

საქართველო

ჩამნი ბანკების დანიშნულება

არცერთ საგანზე არ ყოფილა ჩვენში იმდენი ლაპარაკი, როგორც თელინის და მთლიანის გუბერნიების ბანკის თაობაზე. ძალიან ვერ ჩამოთვალის—რამდენი ერთმანეთის მზავები და მოწინააღმდეგე ახრი გამოითქვა თუ ამ ბანკების ჯარსებზე და თუ იმით დანიშნულებაზე. ზოგიერთები იქამდენ მივიდნენ, რომ ბრძნულად და თითქოს მივიდნენ რულის საბუთებით ამტკიცებდნენ, რომ ჩვენებურ თავდაზნაურობას ბანკი და კრედიტი არ გამოადგება, რადგან ეკონომიურად ცხოვრება, მამულის მართვა, ერთი სიტყვით, ფულების მოხარება არ იცისა და სხვ. და სხვ.

ადრე ჩვენ მუდამ სხვისი იმედი გვქონდა, თითქო ზეცილამ მოველოდით გაცემებას. მს პირველი მგალითია, რომ ჩვენი საზოგადოება თავის საზოგადოებას საქმეზე თვითონვე სჯის, თვითონვე შრომობს, თვითონვე აპირებს ამ საქმის შეწყვეტებას; სხვას აღარ შესჩერებია.

თუკა, როგორც წვეთი ფიქვით, ამ საგანზე ბევრი რამ თქმულა, მაგრამ ეს ისეთი საგანია, რომელზედაც კიდევ ბევრი ითქმას. სხვა და სხვა გარემოებისაგან ჩვენ ისეთ მდგომარებაში ვართ ჩაერბნილი,

რომ ჩვენს ახლო მომავალში ამ ბანკების გამართვას, უშეცვლია, დიდი მნიშვნელობა ექნება.

რა დანიშნულება აქვს ჩვენ ბანკებს? რას უნდა მოველოდეთ ბანკებიდან?

პირტი საზოგადო ნაკლებდევანება გვაქვს: ხშირად რომელსავე ახალს, სასარგებლო საქმეს გამოვიწყებთ ხოლმე,—და მთელი ქვეყანა იმას მივაწვდებით, ყველას იმისი იმედი გვაქვს გვეჩვენება რომ მივაგვინით იმ ჯალს, რომელმაც ჩვენი ცხოვრება სრულებით და ერთიანად უნდა გადაბრუნოს, რომელმაც უნდა აგვაშენოს, უნდა დაგვაშენოს. (ორიოდე შკოლა გავმართეთ, ორიოდე სასოფლო ბანკი გავაგინდა, მყეველებების საზოგადოებას მივაგვინით,—და ამაზე რაოდე შეიქმნით ყვირილი და ყველასი დარწმუნება, პირველად, რომ მხოლოდ შკოლა ჩვენი დამხსნელი, მერე ამინარიდევ სასოფლო ბანკებზე გარდადევით და შემდეგ ყველზე!

იცი, რა მოხდევსამ ნაირად წინააღმდეგვნილ ცრუ აზრსა და იმედს ის, რომ, როცა ხალხი ხედავს, რომ შკოლამ, ყველამ, სასოფლო ბანკმა, ან სხვა ამისთანა საქმეზე ვერ გააკეთა, ვერ გადააბრუნა ერთიანად იმის ცხოვრება;—თითქო რწმუნდება, რომ ეს მას გამოსადევი არ ყოფილა, აუფარდება გული, არავითარ ყურადღებას აღარ აქცევს და ამ ნაირად ბევრში სასარგებლო და ხშირად გამოსადევი საქმე ერთი-ორი წლის შემდეგ სრულიად იღუბება, დაეწყებას მიეცემა.

შკოლა კეშმარტება ვერ გავგვიგია, რომ ხალხის ცხოვრება ერთად რთულია, რომ ასე მალე გადაბრუნება იმისა, რაც საუკუნოების განმავლობაში შემდგარა, ისე ადვილი არ არის, რომ შკოლა, სასოფლო ბანკი, მყეველებების საზოგადოება და სხვა ყველა ამგვარები—საშუალებად, სასარაი და არა მისინი, და რომ მხოლოდ ერთს ამგვარს, თუმცა ბევრის მხრით ძლიერ სასარგებლო საქმეს ხალხის ცხოვრების გადარბუნება არ შეუძლია.

სწორეთ ასე მოგვიდის ჩვენ დღეს იმ საზოგადო ბანკებზედაც, რომელთა განსახს ჩვენ ამგვარად მოველით.

ჩემზე ადრე უთქვამთ, რომ „ფული წამყმდელოც არის კაცისთვის და მცხოვრებელიცა.“ მინც გონიერულად მოხმარება იცის, იმას აცხონებს, ეინც არა—წაწყმდე! სრული იმედი რომ არ გვექონოდა, რომ ბანკის, ფულები გამოადგებოდ ჩვენს საზოგადოებას, დარწმუნებული იყავით, ასე გულს-მოღვინეთ არ დავიჭერდით იმის მხარეს, ამდენს არ ვილაპარაკებდით იმის სასარგებლოთ.

მაგრამ, მეორეს მხრით, არც ის უნდა დავივიწყოთ, რომ ბანკი და ფულები მხოლოდ საშუალებაა, რომ—ბანკს გავმართავით და გულ-ხელი დავიკრიფოთ, გავკეთდებით—ამნარი ახრი არ გამოავადება.

არ უნდა დავივიწყოთ, რომ ჩვენ ისტორიულად მიწის მომუშავე, მეურნეობის მიმდევარი ხალხი ვართ, და ბანკი და იმის

ფულები უმთავრესად ამისთვის, ჩვენი მიწის შემოშენებისთვის უნდა გამოვიყენოთ.

რაც უნდათ სთქვან იმათ, ეინც, თითქო სხვა და სხვა პირად საარგებლობით, ვანზე უფურცებენ ჩვენი ბანკების დაარსებას; როგორც უნდათ მოიქცენენ ისინი, რომელნიც დარწმუნებული არიან, რომ ბანკის გამართვა იმათ ლუქას გამოაცლის პირიდან.

ის საზოგადო მიმართულება, რომელიც ერთ წინააღმდეგ „ლოვის“ ნომერში შევნიშნეთ და რომელიც მდგომარეობს იმაში, რომ ჩვენი საზოგადოება ხელების ნძრევას და გამოფხიზლებას იწყებს, ეს მიმართულება, ვამბობთ ჩვენ, გვარწმუნებს, რომ პრიკაზისა და ბანკის ფულების მოხმარებას შუადიდი განსხვავება ექნება, რომ საზოგადოება რიგანათ საარგებლობას მოახსენებს იმ საშუალებიდან, რომელსაც ბანკი მისცემს.

ამის მტეი ჩვენც არა გვსურს რა. ს. მესხი.

საწყალი მარტვილის შემოღება

საკვირველია მარტვილის შკოლის ბედობლობა! მს ბატარა საეკლესიო სასწავლებელი დაარსებული იყო სოფ. მარტვილში, თუ არ ვცდებით, ამ ოც-დაათი წლის წინათ. დანიშნული იყო განსაკუთრებით საშემგროს საშემდეგობების შეიღების გასაზრდელად. ოც-დაათი წლის განმავლობაში შკოლა მიღობდა თავისთვის წყარად, შეუშფოთებლობდა, როგორც ძველბურთი წესებით მოგესხებოდა. მართალია, ბევრი გამოჩენილი და ეკლესიისა და ქვეყნის მასხვებზე იარ გამოსულა ამ შკოლიდან. მოსუტეტებს და ანტონ მათილიკოსებს არ ზრდობდა; მაგრამ წყარ-კითხვასა და უამნ-დავითნს მინც ასწავლიდა თავის შაგირდებს. ჩვეთის ჯერ-ჯერობით ესეც კარგი იყო...

შკოლა ერთ უზედურ დილას, ან იქნება სალომას, შკოლას ცეცხლი გაუჩნდა და გარდაიწვა. ამ დილამ დაიწყო საწყალი შკოლის განსაცლელი და უბედურება. ბოლოს, ბევრი თათბირისა, მოლაპარაკებისა და ბასის შემდეგ, აიღეს და შკოლა მთლიანად გადმოიტანეს.

მაგრამ შკოლას თითქო შევბედითი ყოჩანი თან დასდევდა: აქაც არ მოახვენა. მადმოიტანეს თუ არა, საშემგროს საშემდეგობებამ შექა ერთი ჩივილი, რომ მთლიანში შკოლის განგებანა და შენახვა გვიკირსო, ერთად შორს არისო, ერთი სიტყვით, ჩვენ შკოლა იქ არ გამოავადებაო.

ჯერ ერთი წელიწადი არ გასულა, ეხლა ისევ მოლაპარაკება, რომ შკოლა ისევ სადმე საშემგროლოში გადაიტანონ, და შემდეგში კიდევ რამდენი ბედის გამოცემა, რამდენი მოგზაურობა მეილის-ეთნ იცის...

ორიოდა უმართლო კითხვა უნდა მიეცეთ ჩვენგან დიდთ ბატეცემულ იმერეთის ყოვლდამსადედელოს, ჩვენს დღევანდელ კორესპონდენტს და ყველა იმათ, ეინც ცდილობს, რომ ეს შკოლა მთლიანში უნდა დარჩესო:

როგორც ორი და ორი ოთხიოა, ისე რომ დაგმტკიცოთ ეინმე, რომ თელინის სემინარიაში უცუქის მასწავლებლებია და უცუქის შედამხედველობაც; ვიდრე მთლიანის სასულიერო სასწავლებელში, გადმოიყვანთ მანდურ შაგირდებს აქ, თუ არა?

როგორ გგონიათ, მგერელისთვის შეიღების შენახვა საშემგროლოში უფრო ადვილი, მოხერხებული და იფი ექნება, თუ მთლიანში?

თქვენი ახრით, შაგირდები შკოლისთვის და მასწავლებლებისთვის არის; თუ შკოლა და მასწავლებლები შაგირდებისათვის?

ს. მ.

შალაქში ლაპარაკობენ, რომ რუსული და იტალიური წარმოდგენები ჯერ-ჯერობით აქაურ მუსიკალურ საზოგადოების ზალაში იქნება და დეკემბრისთვის საზოგადოებრივი თეატრი უნდა მოამზადონ. ზოგიერთი ოპერებისთვის ტანსამოსს აქვე ამზადებენო.

საზოგადო თელინის თეატრის მომავალ ბედზე ბევრი რამ იმისი. სხვათა შორის ამბობენ, რომ მომავალი წლიდამ უფ. იანალოჩინი აღარ იქნება თეატრის მოავარადობო, იმის ნაცლავი ისევ კამიტეტი ექნება სამი კაცისაგან შემდგარი და ყველა სათეატრო საქმეს ესენი ვანაგებენო.

ახალი თეატრის აშენების თაობაზე ამბობენ, რომ ფულები თითქმის მზათ არისო: 60,000 მანეთს ომამზოვი იდღეიკოლორად ქარვასლა თეატრიდან გამითავისუფლეთო (ამბობენ, თეატრის მაგირათ, იქ ბირჟის გაცემება უნდა); 60,000 მანეთს ქალაქ-დან თუ სხვა და სხვა საზღვეველი საზოგადოებისაგან შემოტანილი ფულები-დამ მივლიან; დანარჩენიც აქეთ მხედველობაშია.

შერკასაკვირველია, ადგილიც არ ამოურჩევით—სად უნდა აშენდეს ახალი თეატრი და არც ის იცინა—თუ როდისთვის უნდა ექნეს მზათ.

მახეტილამ გვატყობინებენ, რომ ამ უკანასკნელ დროს იქ წვიმები ყოფილა და ზოგან, სადაც ყურძნის მოკრება დროზედ ვერ მოუწყოთ, ენახები წამხდარია. მაგრამ აღრნდელზე მომეტებული ღვინო მინც კიდევ მოსულა.

უფ. ანთიმოზი გვეწერს ხოხილამ, რომ ერთს სასოფლო შკოლის მასწავლებლის იმ კრებაში, რომელიც გასულ სექტემბრის იყო იქ, მსურველ სიტყვა წარმოუთქვამს და თავის ამხანაგებისთვის წარადღება მიუცია, პირაბა დავებოთ, რომ თითო ჩვენგანმა ჩვენი ღარიბული ჯამაგირიდან თვეში თითო, ან მტე-ნაკლები, მანეთი გამოვიყოთ, სამი წლის განმავლობაში, შევადგინოთ ბატარა სასესხებელი ბანკი და თვინ ფულობამ რაც სარგებლო შემოვა, იმათ ქართულ ენაზე სახლობი წიგნები გამოვიცეთო.

მს წინადადება, როგორც ზემოხსენებული ჩვენი კორესპონდენტო გაცხონებს, ყვე

ლა იქ თავმოყრილ მასწავლებლებს ძალიან მოსწონებოდა და ერთ-ხმით შემდეგ გადაწყვეტილება დაუღვიათ: რადგან ამ საქმის ჩვენ თვლა არა ეციოთ რა, და რადგან ამქავე განხილულ „შვიდობა ჩაუღმოს ჩვენი განზრახვა, ამის გამო მომავალ წლამდე თითოეულ ჩვენგანმა იფიქროს, ცნობები შეკრიბოს, თუ როგორ უნდა გამოართოს ეს პატარა ჩვენი კასხა და მომავალი წლის კრებაზე კიდევ მოვილაპარაკოთ და საბოლოო გადაწყვეტილოთ.

ჩვენი თანაგრძობა იმერეთის სასოფლო შკოლის მასწავლებლებს და ნატრია, რომ ეს კეთილი განზრახვა კარგად შეესრულდებინოს! ცარიელ თანაგრძობას გარდა, „ღრობის“ რედაქცია მზათ არის, თვით საქმიანად დაეხმაროს ამ კეთილი განზრახვის შესრულებას.

იგივე კორესპონდენტი გვაცნობებს, რომ დ. სუჯუნის მსტორებლებს (ქართველებს და ურიებს) ორმოცდაათ კაცს სასოფლო ბანკის გამართვა განუზრახავთ. პირობა დაუღვიათ ერთმანეთს, რომ თითო წელიწადში სამსაში მანეთი შემოვიტარათ სამი წლის განმავლობაში. ეს პირველი მაგალითი იქნება იმერეთში, ამბობს უფ. ანთიმოზი, და იმის კარგად წყევანზედ დამოკიდებული იქნება სხვა ჩვენ დაბეჭდვით და სოფლებშიც ბანკების გამართვა.

უფ. ა. შარაშიძე შემდეგ ცნობებს გვეწერს სოფ. აცაგრის იარმუკაზე:

„ეს იარმუკა პირველად უკანასკნელს სამეგრელოს მთავარს სოფ. ოკუშეში დაუწესებია. მაგრამ, ადგილის სიფრთხილის გამო, შემდეგ აცაგრში გადამოუტანა. იარმუკაზე მთელი სამეგრელოდამ, ოსეთიდან და ბეგრის იმერეთიდანაც იკრიბებიან. ოსეთიდან მოპაკეთ საქონელი: თხა, ცხვარი, აგრეთვე ცხენები, შოკაქეთ ჩოხა და ნაბადი. ოსეთიდან და ლეჩხუმშიდან—ხაჩი, ძროხა, ცხვარი, თხა, ქალბანი და სხვა წერილობა. ლეჩხუმელი და სხვანი ქალები კაცებზე მომეტებული არიან. მაგრამ ყველანი საეპროათ კი არ მოდიან; ზოგიერთი გვასატრებელადაც და საქეიფოთაც მოადის. აქ ნახეთ ცხენოსნობას, ჯირითს და სხვა თამაშობას. წელს აქ იყო სამეგრელოს თავადი მთავრის შვილი, რომელმაც ძალიან ცხენოსნობა და მზარეულობა გამოაჩინა...“

თბილისის აკლიმატიზაციის ბაღში ისყიდება სხვა და სხვა ხილის ხეები, მსურველმა აქაური მკურნალობის საზოგადოების სექრეტარს, უფ. ნიკოლოზ სიტოცკის უნდა მიმართოს.

შოთში იხსნება განყოფილება იმ საზოგადოებას, რომელსაც ჰქვია სახელად „ზღუმა“ საეპროათ მოგზაურობის დამხმარებელი რუსეთის საზოგადოება.

„ღრობის“, კორესპონდენცია

სამეგრელოს სამედიცინოების ყრილობა მუთისში.

დებუტატები შეგროვდნენ 4-ს სექტემბერს; შეიკრიბნენ, მაგრამ არ იცოდნენ კორაზედ უნდა ჰქონოდათ მსჯელობა. შიილობა იყო სამეგრელოს სასულიეროს სასწავლებელში, სილაზედ; მეორე დღის დღის ცხრა საათზედ მიბ

რანდა ყოველ—სამდღელო იმერეთისა ბაროდო, პირველით მან უთხრა მ. დებუტატებს მოკლე და გონიერული დარიგება შესახებ მათს თანამდებობისა და მოვალეობისა და შემდგომ უთხრნა საკვები, რაზედაც უნდა მოეხდინათ მსჯელობა.

1, საგანი იყო თავს-მჯდომარის და სამართლებლისთვის წევრების კენჭით ამარჩევა;

2,— კენჭის ყრა მუთისიდან სასწავლებლის გადატანაზედ ისევ სამეგრელოში და, თუ აღმოჩნდებოდა უმეტესის ხმით გარდატანა, კენჭისავე ყრით დაენიშნათ ადგილი და კომიტეტი, რომლისა ვალად უნდა ყოფილიყო: პლანის გამოტანა ახლის შენობისათვის, სმეტის შედგენა; თუ რომდენი უფლი დასკარდებოდა შენობას, და ბოლოს შესდგებოდა სახლის აშენებას; როცა დასრულდებოდა შენობა, მაშინ გარდატანათ სასწავლებელი. ამასთან ისიც უთხრა ამ დებუტატებს: მე ვაძლევთ ამაზედ მსჯელობის და კენჭის ყრის ნებას მისთვისო, რომ, თუმაც თქვენი საუთარი ნება იყო, თქვენისავე ხედვის მოწინა, მუთისში სასწავლებლის გადატანაზედ, დღეს მესმის, მითომ, მე მიზეზით მხდიდეთ და, მითომ, მსურდეს თქვენი შეწყობა. ეს სრულიად უსაფუძვლოა და გემა, ჩემთვის სულ ერთია— აქ იქნება, თუ სამეგრელოში; მაგრამ, ჩემის და ყველა გონიერი, კვიანი კაცის პაზიოთ, აქ კი ემჯობინებოდა, რომ დარჩენილიყო სასწავლებელი: რადგან კვირაში სამჯერ მაინც დაგნებადეთ სასწავლებელს და ეყაროებოდა კარგს მასწავლებლებს და, ლეის მაღლით, სემენარია აქ იქნებოდა; ემაწოდებოდა გაიცნობდეთ ქალაქის საზოგადოების და ღღემი სამს რუსულ სიტყვას, კლასის შემდგომ, მაინც გაიგანებდნენ და დასწავლიდნენ; და ბოლოს ისიც სთქვა: თუ აქ ემაწილებების შენახვა გიჭირთ, ადვილათ და იაფათ მოხერხდება, თუ მოინდობთ;

3, მოვლამარკანით ყმაწვილებისთვის საზოგადოება სახლის ან გაკეთებასა და ან დამკრავებაზედ;

4, ღარიბის და ობლების მოსწავლეებისთვის დაენიშნათ რაიმე შემწეობა;

5, დაენიშნათ ყმაწვილებისთვის ყურისმგებელი და

6, განხილათ ახალი სმეტა ანუ ვასაელების ანგარიში 1875-ს წლისთვის წარმოდგენილი სასწავლებლის ზედამხედველისაგან.

მ. დებუტატებმა თვის შორის თავს-მჯდომარეთ ამორჩიეს შოთის მღვდელი ბრიგად მაქარაგი; წევრებათ კი, სამართლებლისათვის, ისევ მყოფნი: მუთ. სობორაკი მანდელაკი, მღვდელი რ. შიგაური და სატულაოს ეკლესიის მღვდელი ოსაესე მიაკანე მღვდლი.

ჭერ მეტის ხმით გადაწყდა სასწავლებლის გარდატანა ისევ სამეგრელოში, მაგრამ აქ მოხდა საშინელი არეულობა და აყალ-მაყალი: ზოგს უნდადა გადატანა ახალ-სენაკში, ზოგს ძველ სენაკში, ზოგს ზუგდიდს, ზოგს მარტივლში და ზოგს—ბატრეაბა ისევ მუთისში. მაგრამ ხმის უმეტესობით ვათავდა მარტივლში გარდატანა.

შემდეგ მ. დებუტატებმა დაინიშნეს კომიტეტი. ღარიბ მოსწავლეებს შეეწყობა დაუნიშნეს. თველ-ყურის-მგდების დაინიშნაზედ უარი შეეს. ბევრს სმეტის მუხლებზედ უარი განაცხადეს. სასწავლებლის ზედამხედველს, რომელსაც მარტივლში სახლის დაწესის დროს, ზარალი მოუვიდა და დეცხარა 500 მანა, აპატის იმ პირობით, რომ მას, გარდა მის-

თვის დანიშნულის საგნისა, უსწავლებინა წელს ბერძნული ენა (?)

შელო ეს მ. დებუტატებმა, მითომც, კანონიერათ დააწყეს. მაგრამ სულ უკანასკნელმა მათმა პრეტორიკოსმა კი უნდა არი-ღარიბი სასწავლებლის გადატანაზედ საქმე: ამითი სისხოვეს უბისკობას ნებართვა ებლავე გარდატანაზედ სასწავლებლისა მარტივლში, სამღვდელ-მთავრო სახლში. შოვალად-სამღვდელ-ლომ კარგათ იცოდა, რომ ნაჩვენები სახლი არ გამოდგებოდა სასწავლებლად, ერთი პლანის ქვის, აკანკილ-დაძოძილი, ასე რომ დღეს თუ ხვალ ქარი წააქცევს, და ამის გარდა რადგანაც კომიტეტის დანიშნებასა და ამ პრეტორიკოს შორის უთანხმოება გამოდიოდა, ხელ-შეგრეთ დაინიშნა ყრილობა, ისევე ამ სგანაზე, მომავალ—მაისისთვის.

ჩემის აზრით, ემჯობინება, შოთისის დარჩეს სამეგრელოს სასწავლებელი მისთვის, რომ სამეგრელოს სამღვდელოები არ არიან ისე უმეცარნი, რომ არ ესმოდათ სარგებლობა შოთისში სასწავლებლის ქონების; რომ დებუტატებში არის დიდი უთანხმოება სასწავლებლისთვის ადგილის დანიშნაზე და იმისთვისაც, რომ ვერ შესძლებენ იმისთანა შენობის გაკეთებას, როგორც პლანი მიეცემა მთავრობისაგან და, რომ კიდევაც შესსლონ, მაინც რაცხვი მოსწავლეებისა სულ თან და თან ემატება ნათქვამ სასწავლებელს (დღეს არის 350 მანა) და ესენი უსათუოდ იმედა, შესთხოვედნენ მამებს, რომ შოთისში-ვე დასტოვან სასწავლებელი(?) ამას გარდა მასწავლებლად კარგი და ნიჭიერი ბეგრის ისურებენ აქ ვიდრედა მარტივლში ან და სხვაგან სადმე სამეგრელოში. მამეწვილების შენახვა აქ ძლიერ ადვილათ და იაფათ შეიძლება, თუ ოცოცს და ან მესტყმ-წვილის ერთს სახლში დააყენებენ; კიდევ გამოჩნდნენ მსურველები, რომ გაურიგდნენ მღვდლებს შვილების შენახვაზედ. მთუ ეს მოახერხეს მღვდლებმა, მაშინ იმის ნახევარიც აღარ მოუწინებოთ, რასაც დღეს ხარჯავენ.

მანლი.

მ. მუთისი
1874 წ. ოქტომბრის 18-ს

რუსეთი

1872 წელს პეტერბურგში ერთი ყურადღების ღირსი საზოგადოება დაარსდა; ამის დანიშნულება ის არის, რომ მოიწვიოს სხვა და სხვა მეცნიერების მკვლევარ პირები და ერთს დანიშნულს ზალაში სახალხო ლექციები აკითხინოს. პირველად ამ ლექციებზე უმჯობესი ხალხი ძალიან ნაკლებათ დაიარბებოდა, სულ 165 მამწველი თუ იყო. მეორე წელიწადს მოემატა, 350 კაცი დადიოდა და წელს, როგორც ამმართებლობის მოამბეში იწერებოდა, 460 კაცი დაიარბება და გულს-მოდგინეთ ყურს უგდებენ.

რუსეთის ქალაქებში და განსაკუთრებით სოფლებში, სადაც თითქმის სულ ხის შენობა, ცეცხლი ძალიან ხშირად ჩნდება. სანამ გრობა არ იყო შემოღებულა, ამ ცეცხლს ბევრი ზიანი მოქონდა რუსეთში, მაგრამ ესე, სადაც კი გრობა დაწესებული, თითქმის ყველგან ქალაქები და სოფლები თავის ხარჯით ჰიდლოდნენ ცეცხლის საქრობ მანივნებს. რუსეთის ზოგიერთ სოფლებში თითოეულ გარეს დანიშნული აქვს, რომ ცეცხლის დროს, ნიჩბით, კაცით, კეცით, წყლით და ან სხვა ცეცხლის საქრობი იარაღით უნდა გამოვიდეს. ქატერინოსლავის გუბერნიის გრობას 274 ხელით სანაარბელო

ცეცხლის მაშინ გამოუწყობა პეტერბურგში და სოფლებში დაუბრებია.

შარშანდელი წლიდამ ოდესაში ქალეზის კალენდრის გამოცემა დაიწყეს. ამ კალენდრის გამოცემაზედ პირობა დაუღვიათ, რომ რაც, ხარჯს გარდა, ფულები უმეოვია კალენდრის გაყიდვისაგან, მოსწავლე ქალებს დაუნიშნათ სტაჟენდითაო. შარშანდელ კალენდრიდამ 276 მან. და 16 კაჟიკი დარჩენილა და ეს ფულები, როგორც ესლა აქსადენდენ, სამი ღარიბი მოსწავლე ქალისათვის დაუბრებიათ.

ოქტომბრის რეკს პეტერბურგის ოლქის სასამართლოში გაურიგებიათ ერთი კაცისა და ერთი ქალის საქმე, რომელთაც უქვანოთ ცოლ-ქმარობით კავშირს აბრალებდნენ. ძალა-მა სასამართლოში გამოაცხადა, რომ ამ კაცთან ჯვარ დაუქვანოდა ცხარეობადიო და ერთი შვილი მუყეს იმის ხელშიო. სანამ შვილი გვეყრდებოდა, მშვიდობიანად ეცხრობოდათ, მაგრამ როგორც შვილი გვეგრინდა, კაცმა ხუთი მანეთი მომცა და მიმატოვო. ამის გამო ქალი თხოულობდა, იმას უწინდელი საყვარელი გოლდებული გაეხადათ, რომ შვილის გასამრდელად თვეში თუმან ნახევარი მაინც ეძლია. მთუმა კაცო უარაჟყოფდა ამ ქალთან ყოველ-გვარ კავშირს, მაგრამ სასამართლომ ქალის საჩივარი კანონიერად იცნო, ორივეს საცეცხლიო მონაწილე გადუწყუტა და კაცმა ამას გარდა 15 მანეთი უნდა აძლიოს ქალს შვილის გასარდელად.

მთი ჩინებული საქმე გამოუწყობა ოდესაში: რაღდენიმე კაცი შეკრებილა, შეუდგენით საზოგადოება და ისეთი დიდი სახლის ამენება განუზრახავთ, რომელშიაც 120 ოჯახი უნდა დაეტიოს, საზოგადოება 120 კაცი-აგან შესდგება, რომელშიაც თითომ თა-ეილაშე საზოგადოების კასხაში 12 მანეთი უნდა შეიტაროს და შემდეგ, სანამ სახლი არ აშენდება, წელიწადში სხრა მანეთი. როცა სახლი აშენდება, ყველა ეს 120 კაცი თავის ოჯახით იქ დადგება და წელიწადში სახლის ქვიად 16 მანეთი უნდა აძლიოს, სანამ სახლის ამშენებლნი თავის დანახარჯს სრულვით არ აღებენ. შემდეგ თითოეულ წევრი საზოგადოებისათვის სადღაობის (კვირტრის) სამუდამო პატრონად ხდება და შეუძლია სხვის ვისმე ვადასცეს, გააქიარება ან სულ გაჰყილოს. ამბობენ, ღარიბი ოჯახებისათვის ამ აზრის სისრულეში მოყვანა ძალიან სასარგებლო იქნება.

უხსო ქვეყნები

სამარანბითი

რუსეთის პრეზიდენტი მარშალი მკა-მაჰონი ამას წინათ მრის დეპარტამენტში იყო მიწვეული გერკოვის ბროლისაგან. ამ გა-რემოებამ პარიოს გაზებთი ალაპარაკა; ხმები დაჰყარეს, რომ ნაიკონალური ძიე-ბის გასწისათანავე, სამინისტროში დიდი ცეცხლდება მოხდებოდა, გერკოვი ბროლი უთუოთ ისევე პირველ მინისტრად განდებოდა სხ. მთი ბელგიური გაზეთი ამის თაო. ზაზე ამბობს, რომ ენლანდედ მინისტრებს ისე სადაგლათ მაჟავთ დაჰყებენ, ისე არივს შინაგანი და გარეგანი მდგომარეობა საფრან-გეთისაო, რომ, უეჭველია, ისინი დიდხანს ვერ გამიგრებენ ხელში თავიანთ სამინის-

ტრო პორტფოლი და ძალა-უნებურად სხვებს უნდა დაეთმო ალაგო. მაგრამ ამ ალაგზე ყველაზე უფრო ნაკლები უფლება სწორეთ ეცეცა ბრაჰმის აქტო, რადგან ნაციონალურ ძრევამ თითქმის არცერთ პარტიას ის არ უყვარს.

შედაზე უფრო ფრანკუზებს და მშრომელბან ცხლბონპარტიელები აწინებენ, რამელოცა, ცხლბონდელი მშრომელბანს უხვიარობის წყალობით, თან-და-თან ემატებათ ძალა და გავლენა.

ამბობენ, რუერს და საზოგადოთ ბონპარტიელი პარტიის მოთავეებს იმხარად აქეთ საქმე დაწყობდა, რომ დღეს თუ ხელ იმედი აქეთ, საფრანგეთი კიდევ იმათ ხელში ჩავარდება. მაგრამ ეს იმედი, როგორც უკანასკნელი ამორჩევები გვარწმუნებს, ცრუ და ურეკოლიუციოთ აუსრულდებელი იმედი.

მეგობანი

ბერმანის მმართველობას ვანუზარხავს, რომ უკანასკნელ ომში დაპყრობილს ორ პროვინციას, ალხასსა და ლოტარინგიას საკუთარი პარლამენტი, ე. ი. თითო-მართეულია მიანიჭოს. მხალდადმა ალხას-ლოტარინგიის გამგებელმა (მთავარ-მართველმა) თითოთი „ვიეტან“ თურქუ შერმანის უმთავრეს მმართველობასთან ეს აზრი და ისიც თანხმება, რადგან ამ საშუალებით, ე. ი. მომეტებული თავისუფლებისა და თითო-გამგებლობის მიანიჭებით, იმედი აქეთ, ალხას-ლოტარინგიის მცხოვრებლების გულს მოაგებენ.

მსახინი

მდრიდის ვანუზებს ვარდა, ცხლა ინგლი სურს ვანუზებშიც იწერებინა, რომ ღონქარლობის ბანაკში თან-და-თან უთანხმოება და განხეთქილება ვარდება. ბეგრი ღენერლები, აფიკრები და სალდათები გაქცეულა და რესპუბლიკის ჯარს მიმხრობენ; დანარჩენებიც ისე გულს-მოადგინებენ აღარ იბრძვიანო. თუ რესპუბლიკური მმართველობა ქვეით მოიქცეო, ამბობენ, ძალიან მალე ჩამოაყლის ღონქარლობის ყველა მმართველსა და დამაორობლებს აჯანყებულებს. მაგრამ, სანამ ეს დრო მოვიდოდეს, მანამ კარლისტები ბეგის უბედურბანს მოახდენენ მსანაშობო.

საქართველოს სსრკრმინი

ქართველების ქნელ-ქნელა

ჯალალ-მდინის დროს

„აქლები წიკიდნენ და კოზაკი შეაში გაყლიტეს“, სწორედ ასეთ დავებრთა ქართველებს. ხეარაზმის სულტანს მუხამედ III და ჩინგისკანს მოუხდა ომი. ჩინგისკანმა ის დაამარცხა და სრულიად დაიპყრო. მუხამედი თავის სამეფოადმ განდევნილი ჯარით მოკვდა, და მისი მშვენიერება დაიჭირა მისმა შვილმა ჯალალ-მდინმა და ძალიან დიდთ გამწვანებული შეება მანგოლოებს. რამდენჯერმე კოლევც დაამარცხა. მაგრამ ბოლოს მონგოლების უპირაველბანამ მამაკც და უფუძლიერებს მეომარს ჯალალ-მდინს მოუხარა ქედ. ამისთვის ის იძულებული გამოიქცა სპარსეთში; აქ თათრის შთამომავლობის ხალხმა სელჯუკებმა ის დიდის სიხარულით მიიღეს, შეიყარა იქაური ჯარები და თავ-გადებებით წაეკომბდნენ ჯალალ-მდინს; მაგრამ მონგოლების ნიონმა ჩარბა-ღუნმა, რომელიც ეტებდა იმას ხეარაზმისი, მიიწვია და მიიწვ დაამარცხა. ამის შემდეგ ის გამოემართა საქართველოს მხრისკენ; მოვიდა. აღდარდგანში და აქედან დაუწყა

ყო აზრებმა მირევანსა, მანჯასა და სამცხე-საათბაგოს.

1225 წელს ქართველები იმას ძლიერად შეებნენ, ბეგრი ჯარები დაუბრტეს; და ამის შემდეგ თუკა ხეარაზმის სამეფოს ხალხები და სპარსეთის სელჯუკები, მონგოლებისაგან განდევნილი, ყველანი იმას ავდევნენ და იმას ჰქომავდნენ და ამისათვის იმას თან ძლიერ ბეგრი ჯარები ჰყენდ; მაგრამ ქართველებს ის მიიწვია და მიიწვ ვერ დაამარცხებდა, თუ რომ საქართველოს ყველა ჯარებს ერთობით ემოქმედნათ. საქართველოს საუბედუროდ, ომის რდღოვალმა ისრეთი მიმეკიდრობით ფეოდალური წყობილება შემოიღო სამეფოში, რომ თავის სიკვდილის შემდეგ იმისმა მემკვიდრეებმა თავი ვერ მოუკაცეს მთავრებს და ვერ ამოკმედეს ერთობით საზოგადო მტრის წინააღმდეგ. საქართველოს ტერიტორიის—მიწა-წყლის—ხეობებს ეცელას თავისი საკუთარი მფლობელი ჰყენდ; ესენი უფრო თავის საკუთარს სარგებლობას მისდევდნენ, ვიდრე საზოგადოს. მთავრების ამ გვარს კუთვარების მდგომარეობის დროს საქართველოსთვის საჭირო იყო კვიანი და ძლიერი მფუე, რომ იმას შეძლებოდა თავისი მძლავრობით და გავლენით საზოგადო მტრის წინააღმდეგ საბოქმედებოდა სახმდროს ასპარხზუე ყველა მთავრების ერთად შეკავშირება თავიანთის ჯარებით.

მაგრამ, საუბედუროდ, ამ გვარი მეფეები ამ დროს არ იყენენ. ლაშაზიარბი და რუსულანი ორიენტი ერთმანერთსა ჰჯობდნენ თავიანთ ღირსებით. მწმ კახლანზე ამის შესახებ „მართლის სწორებმა“ ამბობს: „საქართველო მიეცა განსარყველად ამისთვის რაჟმოდ დუბტებს მფუთა და მთავარსა სპარსეთი, მოწყალემა, სიყვარული, სიწრფეობა, სიმწიდე და სიმართლე, და ამის წილ მოპოვეს ამპრტაგებმა; ზაკა, შერი, ხლიმა, სიძველით, ანგარება, კლანი, პანგანი, სიყვანი და უწყაიანია.“

ამ გვარს ცუდს მდგომარეობაში რომ იყო საქართველო, მაშინ ღერულო ჯალალ-მდინი წამოვიდა საქართველოში. მონგოლებს იმას ეტებდნენ და უკან მოსდევდნენ. ისინი სპარსეთში რომ შემოვიდნენ და დაიპყრეს, ჯალალ-მდინი მოიწვია საქართველოს; მაგრამ აქ იყო სამეფო მე—XI, XI, და XII საუკუნეებში სახელგანთქმული თავისი ძლიერი და მეომარი ქართველი ხალხითა. ჯალალ-მდინის ვინ მისცადა ნებას აქ თავისუფლად თავის შემოხიზნების 150-ათ, მეომარ კაცითა. ამისთვის ის ან უნდა შერეებოდა ქართველებს და ან ძალით უნდა დაეპყრო. თუ არა და უკანდგან მონგოლები და წინდა მქართველები გაუწყობდნენ მიიწვ და მიიწვ თავის ბელ-შეს სიკაცებს. ძლიერ ნიჭიერმა და გონიერმა ჯალალ-მდინმა ესრეთი თავისი გასაჭირი მდგომარეობა ძლიერ კარგად იცოდა და ამისთვის მოაწვდნა ქართველებთან ზავის ყოფა და ერთობით მონგოლების წინააღმდეგ მოქმედება. 1230 წელს, შერეულ შლეისი, იქნარსა და თორელების დანარცხების, მოაწვარა მეფე რუსულანს და საქართველოს მთავრბანს და ნაზირ-გვზირებს შემდეგი წიგნი და პირიგებო: „არა მოვედ ვე რიგად საქართველოს; არამედ ზავისა და მშვიდობისათვის; განხა თქვენ მწყრულ აღიჭურვიით და ფიქლად შეგებინეთ“. ამის შემდეგ ახსნის თავის ცხოვრების ვითარებასა და თავის მეფურს შთამომავლობას, მერმე ამბობს: „მესამა სიმაგრე საქართველოს ნათესავსა და სიმწე წყობასა შინ; აწ მწეხავს რათა შეგიბრუნეთ და შეგიბრუნეთ; მწმ მტკიცითა ფიცითა; და ვერაძოდნეთ მტრთა რიგით; მას მიერ რომელ მემუშმენი ღმრავი

არს და მეთი ქმარ მისა, და იგი ცოლად ჩემად მე მეფედ თქვენზედა“ (352 კბ.)

როგორც სწინა „მართლის სწორების“ მოთხრობიდან, ამის საპარალელი აქეთ და ქართველების ჯარები თითქმის დათანხმებულან; მაგრამ რუსულანს, რადგან ამ დროს, მიველოდა მყოფი, ძლიერების შვილი უყვარდა და ქმარს ონგვა, ამისთვის ჯალალ-მდინის სურვილზე სრულიად უარი ჰყო; მაგრამ არავითარი ზომა არ იმხარა და არ მოემზა, რომ მტერი, თუ მოაწვდინებს ძალიანობას, შეებას და დაამარცხოს. რუსულანს რომ ცოტადენი პოლიტიკური შორსგამჭერტელობა ჰქონოდა და ყოველიყო განიერი, შეეძლო ცოლდ-ქმარობას პირიბაზე უარი ეყო, ერთად მოქმედების პირობა კი მიეცა; ამით მტერი დამეშვიდებინა და მერმე, ანდაზისა არ იყოს, „კალი სხვათ ხელი დავრდეს“, ესე იგი ჯალალ-მდინის მიღწევი მტავითი მონგოლები ამოაწვეითა. მაშინ, უწყველად, რომ ჯალალ-მდინი საქართველოს იძენს ვი-ვალხასს და უბედურბანს არ მიაყენებდა და საქართველოს მამაკო ხალხი ორის ძლიერი მტრის ხელ ქვეშ კოზაკებით არ გიქულიტებოდა; და თუ ჯალალ-მდინს მონგოლები მიიწვ და მიიწვ დაამარცხებდნენ—უფრო კარგი—მაშინ საქართველო იმის აზრებითდგან მიიწვ იქნებოდა ვადარბოილით.

მართალია, შესაძლო იყო, რომ მონგოლებს ძლიერ დიდთ ვადანხლათ მტრისთვის შემწვრებისათვის, მაგრამ განა არ შეიძლება ვადანხლათ მონგოლებისთვის თავისი შემწვრება უკადურეს იძულებული მდგომარეობით აეხსნათ. შესაძლო იყო, მაგრამ ენებებით შეპყრობილს რუსულანს ვინ მისცა იმდენი გონიერება მან თავის მოუფიქრებლობით მტერი ვახსლა, ვახვიდა და შეამთხივა საქართველოს ვის უდრდესი უნუტეშო ხალხი. მათვითრებული ჯალალ-მდინი წამოვიდა მთელიისის ასაღებთ. უზრუნველმა რუსულანმა დასტოვა სატახტო ქალაქი, „აიკია და წვიდა მუთაისი. ხლო მთელიისის მცველად დატეხილ მუშარი და თავადი ორნი ბოცის ძენი: მენა და ბოცა.“ ჯალალ-მდინი მოადგა მთელიისს; მმეველი ქალაქისანი დიუბრანს, და იქნა ძლიერი ბნობლა, და ბრწინვალე ბნობლა აჩვენეს ქართველთა“. ამ დროს შიგ ქალაქში ხეარაზმელი სპარსნი იყენენ და კარებს იცავენენ, მაგრამ მემტაიან ამბობს, რომ ამათ აქ ყოფნის მიზნებს თქმას „გულის ტივილი არ მწინდობოთ. ჯალალ-მდინთან პირობისამებრ, ამათ მერეოდ ღღეს მემნადა ბოცო მუშარადების დუხურეველად განძის კარებოდან რომ ვახლდამს უპირებდნენო მტერსა, მაშინ ერთმა შიგნით ყოფმა სპარსმა ანაზლად დაქარა მემნას თაქმი და ძლიერად გაუხუბდა მამაკო მემნა მოკვდა. ასტყდა შიგ ქალაქში ძლიერი ომი. მართველებმა მოლაღატე სპარსები დახოცეს და მერმე ბოცო, მემნას მმ მოუღვდა ჯარს წინ და შეეცა მტრების ციხეში. „შეღეს იარათ ბოცის ქმარ ბოცო, ვამარა ირანი და ქნა ძლიერი ომი. (353 გვ.)

ბოცო ყოველ დღეს ციხიდან გამოულბდებოდა მტერს და მამაკურად ეომებოდა. სად იყენენ ამ დროს სხვა ჯარები და აქეთ, ეს არა სწინა „მართლის სწორების“ დგან; მაგრამ ნამდელითა, რომ ყოველი მთავარი შეხიზნული იყო თავის სამფლობელოში და თუ მტერი მოადგებოდა, გამწვრებოლი ეომებოდა. მამასადამემ ამ დროს საქართველოში სახალხო ომი ყოფილა; მაგრამ დასაველეთის საქართველოს იმერეთს ომში მონაწილეობა არ მიუღია. ისტორიულად შეიძლება დამტკიცდეს, რომ ჯალალ-მდინისა და მონგოლების ომში იმერეთს თითქმის

შვილი არ მოქლომა. მამოკვეთილი რუსულანი მუთისში სტოგობდა; აქაური თვალაზნაურბა მას ელაკტებოდა და სკოლილოდა იმის შვილის, ხუთისწლის ღვით ნარინის მეფედ დასმას; თუმცა მეფობა ლაშა-მთავრის შვილს, ღვით სოსლანს, ეკუთვნიდა; მაგრამ რუსულანმა ღვით სოსლანის საბრძენთვის სულთანს შასლანს, თავის სიძეს, მოსაკლავად გაუგზავნა; მერმე „მოუწვდა ყოველთა სპათა მითა: აფხაზთა, დღანბეღიანთა, რაჟის ვრისთავსა და მათალიკოსა აფხაზეთისასა“ და მუთაისის სობოროში აყროთხეს ხუთი წლის ღვით ნარინი მეფედ.

თი, ამ გვარს შრომაში იყო რუსულანი მითელი იმერეთი იმ დროს, როცა აღმოსავლეთის საქართველო თავ-განწირულობით გამწვრებული ეომებოდა ჯალალ-მდინს. ის შვიდი წელიწადი საქართველოში დარჩა და თითქმის სრულიად ააზხრა. ამ დროს მემტანის სიტყვით, 100,000 სულზე მეტი მომაკვდარა. შესაძლოა, რომ ეს მართალი იყოს; ამისთვის რომ ხალხი ყოველგან ებრძოდა. ბოცო არა სტოგებდა მთელიისის ციხეს და ყოველ დღე გამაუფრებოდა ერთი დასტა ხალხით და ამსხრებდა მტერს. შაქვითებს და მიშეველებს ნაცელებს, რუსულანი კაცს საქვე უგზავნიდა ბოცოს, დასტოვებ ციხეში, მაგრამ „მოდო დარწმუნა ბოცოს დავება და წახვლა.“ ამ დროს მონგოლებიც მოვიდნენ და ჯალალ-მდინიც ძალა-უნებურად უნდა გასულიყო საქართველოდან.

ნიგელო ჯანაშვილი

ნარკვი

შთს ამერიკულ ვაჭრობი ჩვენთვის ვასაზრებებელი და წინმოდგენილი ციხეობა მოყვანილი იმანუ, თუ რამდენი შემოსავალი აქვს ამერიკაში ვაჭრობის მართა განცხადებულებან. ამ ციხეობად სწინს, რომ ვაჭრის „ნიუ-იორკის დროვას“ წელიწადში განცხადებულებამ ორ მილიონ მანეთზე მეტი აქვს შემოსავლი. იქურ ნმეტურ ვაჭრის „Staats-Zeitung“-ს („სახელმწიფო მამამეს“) თითქმის ორ მილიონ მანეთამდე აქვს. მაგრამ ყველა ამერიკულ ვაჭრობებზე უფრო მომეტებული შემოსავლი ვაჭრის „Herald“-ს აქვს; სან მილიონ ნახევარი წელიწადში, მამასადამე დღეში შთს თმუნზე მეტი. ამ ვაჭრობე კიდევ უფრო მომეტებული შემოსავლი განცხადებულებამ წინმოდგენილი განიქნელ ვაჭრის „ტრანს“ („დროვას“) აქვს.

* *

მენაში ამას წინათ ერთი მოხეტეული დღე-კაცი მომეძვარა და მიუღი თავის ქონება თორმეტი კატისთვის უნდებოდა. ამ თორმეტ კატში მქმნი მამალი იყო და ექვსიც დედობი. ანდერსში დაწერილით მოხსენებელი იყო, თუ როგორ უნდა ცხოვრობოთ ამ კატებს, როგორ უნდა ვედოთ იმთთვის უტარი. მათზე კატა იმართა არ უნდა შერეულიყო; თუ რამე მისაგან იმართან გაუწყობდა დღობით და ვაჭრე მტკიცისაგან დობრულდებოდა; მაშინ, ანდერსის ძალით, იმასაც და კრუსაც ედაქარებოდათ მემკვიდრეობა და განდევნილი იქნებოდა. ანდერსში სხვათა შორის ერთი მუდლი იყო, რომლის ძალითაც დღე-კაცს კატების ზედამეველად ერთი ოჯახი დენიწნა იმ პირობით რომ, როცა კატები დაიბოცებოდნენ, მემკვიდრეობა ეს ოჯახი დარჩებოდა. მეორე მტკიცისი კი მწირა, რომ, კატების დაბოცვის შემდეგ მემკვიდრეობა ქალაქის ღირსებმა არიანო. კატების ავექმნა ცოტ-ცოტათი ამოწვებდა ყველა კატა იმ იმედით, რომ მემკვიდრეობა დარჩებოდა; მაგრამ იქაური სკოლის-მყოფელს საზოგადოება გამოეცა იმის და აქეთ ამანე სანიგარია შედგარი.

* *

ამერიკის ერთი ქალაქში ამას წინათ კრება უკოფლია იმ ქალების საზოგადოებისა, რომელთაც მოხუცაქმა, რომ ქალის ტანსაცმელის მაგივრად კაცის ტანსაცმელი შემოიღონ ქალებისათვის, ი. ი. იტხის მაგივრად — შარვალი და კანის მაგივრად — სურთუკი, ამ კრებაზე ზოგიერთი ქალები კაცის ტანისამოსში მოხულან. მათს საზოგადოების წევრს, სხვათა შორის, შემდეგი ხიტუა უთქვამს: მე თქვენ გეგონებოთ, რომ შარვალი ჩვენთვის თავისუფლების მოპოვებელი და დამკვიდრებელი იქნება! იქნის მისი გონება და შარვის ჩაცმა ჩვენი რეფორმა! ის რეფორმა მალე დადგება! ამირებული ხალხია ეს ამერიკელები..

სამზღვარ გარეთ დიდი-კაცის ქალები ხშირად საზოგადოებას ადგენენ, რომლის წევრები დამტყუებულ მოთხოვნებს, ჩრტებს, სიგარის და პაპირის ნაწილს ატროფებენ, ვინაიან ფარკებში, ჰედიან და შემოსულ ფულს რომელსავე კეთილს საქმეს ამხარებენ, უფრო ხშირად ღარიბ ემწიფებულს ზიანს.

მთი ამისთანა საზოგადოება ამ მოკლე ხანს ერთი რუსის ქალს შეუდგენია პეტერბურგში და, რომ გორც იწერებინა, ეხლავე იდგინე შემოსავალი აქსო, რომ ოთხ ქალს ზღის სხვა და სხვა შეკლებოდა.

რადგან თვითონ ბარბადლის შექმნა არ ჰქონდა, ამის გამო ირის წიგნი „პოთასი“. ხელის მოწევათ გამოუციათ. 4,500 კაცს თითო მანეთ ნაწილი შეუტანიათ და დაუბეჭდიათ. მათს წინასიტყვაობაში ბარბადლი იტალიის ახალგაზობას მიმართავს და შემდეგ სიტყვებს ეუბნება: „პოლიტიკას მიეცითა უფრადება. პოლიტიკა მთელ ხალხს შეეხება, მე არცერთ პარტიას არ ეკუთვნის. მსურს მხოლოდ, რომ ჩემი სამშობლო აყვავებულოს, რომ იმას ქვეყანა პარტის სცემდეს, მათს, ჩემი ქვეყნის მხარეთელებმა გაიგონ ის ჰემ-მართებდა, რომ ჩვენს დროში ხალხს ისე ვიღარ მოგებურება, როგორც ადრე ვერობოდნენ. ძველად თითქმის მუდამ ხალხს ბედს უმეცრება და ხებრული ძალა განაგებდა. სახელმწიფო — მე ვარა, ამბობდა ლიულიციკი მეთაობმეტე. საფრანგეთი და შპანია გეიტეკებენ, რომ ეს დრო სამუდამოთ წყობა.“

მთი სტატისტიკური წიგნიდან სხანს, რომ ლონდონში, რომელიც მთელს დედამიწაზე უყვალ სხვა ქალაქებზე უფრო მდიდარ ქალაქათ ითვლება, შარშან ას შვიდი კაცი მომკვდარა შიმშილისაგან..

განსხლდებანი

გილორბარაშული განსხლდება

იყიდება ტფილისში, მქეთიმე ხელაძის სტამბაში, ხანის ქუჩაზე, ტეხუთოვის სახლებში:

1. — სამზარეულო წიგნი, შედ-

გენილი მწ. ბარბარე ჯარჯაჯისაგან. ფასი ერთი მინეთი.
2. — ბუნების კარი, სასწავლებელი ჩინური, შედგენილი იაკობ ზოგვაშვილისაგან. ფასი ცამეტი შაური.
3. — ანბანი და პირველი საკითხავი წიგნი, შედგენილი იაკობ ზოგვაშვილისაგან. ფასი ერთი შაური.
4. — სახანალწი ორ ხუშრობა, აკ. წვერთლისა. ფასი ხუთი შაური.
5. — ლექსები სახალხო სიმღერისაგან შედგენილი პეტრ. შპიკაშვილისაგან. გამოცემული სტეფ. ზარაფივისა. ფასი ერთი შაური.
6. — რჩეულ ნარკვებ ისობინე სიტყვისაგან, თქმული საბა მარბელიანისაგან. გამოცემული სტეფ. ზარაფივისა. ფასი ერთი შაური.
7. — ლექსები და ანდახები, შეკრებილი რაფ. მირიანაშვილისა და ილი. ჰაქევაძისაგან, გამოცემული ი. მელიქიშვილისა და მქეთიმე ხელაძისაგან. ფასი ერთი შაური.
8. — ლოკიანი საყვირე დღეო, გამოცემული მქეთიმე ხელაძისაგან. ფასი ერთი შაური.
9. — ბეჭანიანი, გამოცემული ი. ნერსისიანისა და არ. ძალანდაძისა. ფასი სამი შაური.
10. — ალექსიანი, გამოც. ი. ნერსისიანისა და არ. ძალანდაძისაგან. ფასი ერთი შაური.
11. — ძალეაქიანი, იმევე პირთა გამოცემული. ფასი ერთი შაური.
12. — წმინდა მარინეს წამება და აბრამიანი, მათივე. გამოც. ფასი შაური.
13. — დიდი მართალი, ტრაგედია, თხზ. ანტონ შურცელაძისა. ფასი ერთი მანეთი.
14. — ბუთის-დედის ბროშურა, სასოფლო სესხებითი (ანუ ვასხებითი) კხანაგზანი, ფასი ექვსი შაური.
15. — სიბრძნე სიტყვის წიგნი, სრული გამოც. პეტრ. შპიკაშვილისაგან. ფასი ათი შაური.
16. — დავითიანი, (ანუ ბურაძიანი) თხზ. დავით ბურაძისა. წიგნი პირველი. ფასი ათი შაური.
17. — ბრიგოლ მარბელიანის ლექსები, გამოც. პეტრ. შპიკაშვილისაგან. ფასი ათი შაური.
18. — ჩვენებური საქმის ბოლო, მოთხრობა ან. შურცელაძისა. ფასი ორი აბაზი.
19. — მარგანიანი საამურთა საყვირე თხა, თარგმნილი და გამოცემული ქართველის ქალებისაგან. ფასი ორი აბაზი.

20. — გიორგი მრისთავის თხზულებანი, ფასი ორი წიგნისა სამი აბაზი.
21. — ბაეშევიძის მოვლა, კომპიანი, ფასი ათი შაური.
22. — შურნლის „პრეზული სწამები. თითო წიგნის ფასი ათი შაური.
23. — შურნლის „ოსკარის“ წამები. თითო წიგნის, ფასი ხუთი შაური.
ზარეშე ქალაქებში, ანუ სოფლებში, ეისაც სურს ამ წიგნების დაბრუნება, უნდა გამოიწეროს ამ ადრისით:

Въ Тифлисъ, Типографіи Ев. Хеладзе, на Ханской улицѣ, въ домѣ Бегутова.

განდასტვინი მითიანი ფორარი მარბანიშვანი, ბანაიის ქუჩაში, პოლიციის ახლოს გადმოვიდა ახალ მალაზიაში. აქეთებს ყოველ გვერდ ბანდაშს, ახალ პარსიანებს ჰყარავს და ძველს აბხალს; აქვე შირბამ-ქამბის რეცხვა შეიძლება; ყოველსავე ამას სხვა ადგილებზე ნაქამბ შანსი მიიღებს. აქვე იყიდება პირველი სორისის წამალი, გირენჯა ორ აბაზით.

მადონის გამოსახულება შემანახული ახანაგზობა.

შვიდი თვის ანბარი

21 მარტიდან 21-ს ოქტომბრამდე 1874 წ. ახანაგზობაში ირიცხება წვერად ორას

- სამოცი კაცი.
ა) შემოსავალი
1) წვერთან შემოტანილი საწილო ფული 1507 მ. 80 კ.
2) სესხი, რომელიც ახანაგზობაში ათლი დამუშავებულთაგან . . . 1500 მ.
3) ახანაგზობაში ისესხა ტფილისის საურთიერთო ნდობის საზოგადოებისაგან და კეთილ პირთაგან. . . 2110 მ.
4) სასარგებლოდ შეტანილი კერძო პირისაგან 40 მ.
5) სარგებლოდ აღებული გასესხებულის ფულისაგან 295 მ. 50 კ.
6) დაბრუნდა სესხი ახალ ვადა მი-სუქმული 605 მ.
სულ შემოსულა 6,508 მ. 80 კ.

ბ) მასავალი

- 1) მასესხებულა 4,925 მ.
2) შეტანილი ოქლისის საურთიერთო ნდობის საზოგადოებაში. . . 150 მ.
3) სარგებლოდ მიცემული ნასესხებ ტფილისის საურთიერთო ნდობის საზოგადოებაში 42 მ. 46 კ.

4.) დაბრუნდა გამოცემულად. 600 მ. 50 კ.
5) სარგებლოდ დაბრუნდა ვადაზე წინათ ვარაზილოვ ნასესხისა . . . 2 მ.
სულ ნასესხი 5,419 მ. 96 კ.
ბ) მასანი.
1.) შეტანილი ტფილისის საყვირო ბანკში 100 მ.
2.) ტფილისის საურთიერთო ნდობის საზოგადოებამ გამოგვირცხა წესდების თანხამად. 5 მ. 30 კ.
3.) ნაღდი ფული არის კასნაში. . . 533 მ. 4 კ.
სულ 638 მ. 34 კ.
გასავალი არის 5,419 მ. 96 კ.
ერთიანი ჯამი 6,058 მ. 30 კ.
მაგვენნი: 8 მ. ძაღვოვი, 8 მ. მსუფივი.

შვიდი თვის მალაზიაში სამშობლოში და პარსკობით იყიდება პარაში, თითხმეტ შაურათ გირენჯა, მოლოვისისის პრის-პეტრუხელ, ორბელიანის სახლში.

ჩილურეთში და ლილურეთში იყიდება ჩოშიმარ შხად სემოსაშული ადგილ-ში, რომელიც ეკუთვნის სტატისის სო-ვეტნიკის ცოლს ქაეტერიან ნადირიანისა. შევლიანთ იყიდონ ესეც ჩამდენი სურს, მასის შეტობა ნადირიანის მალაზიაში, მიიღონ მიიღანზედ, იმამშოვის ქარვალის პირდაპირ შეიძლება.

დაბა ზუგდიდში მიიღებოან რეიდან თორმეტის წლის ყმაწვილები, რომელთაც ახანაგზობაში მისაღებულად პირველს სამს კლასში რეალურს და კლასისი კურსს გინაზიებში.

შეურველთა შეუძლიანთ მიიქცენ მუვლ მიროვის პირდადენიკისა მ. ძ. მათ თა-რამიანს თან.

სტუმრები ფიზიკო-მატემატიკურ ფო-კულტეტისა და ახალი მასწავლებელი ოქლიანის საზოგადოებისა და ახალი მასწავლებლისა — გიორგი ლომისის — იყვანს თავისიანს ემწიფებულს მოსამზადებლათ ოთხ მთავალ კლასებში მოსასწავლად გინაზიისა, რეალურ და შპანის ხანაზიებში და ბაღების კეთების სასწავლებლისა.

ბარდა ამისა შეუძლიანთ აძლიოს გაცეითილი სარგებლო ხელობისა შევირდებს, ესეც კი სურს ამ ხელობის სწავლა. მიღვე ახანაგზობა ახანაგზობა ორთავე ქუჩის ემწიფებულს შინაურ მასწავლებლათ. იღებს თავისთავ მათემატიკის და ნემეცური ენის შემსწავლ-ბელ მოსურნე შევირდებს თევე შით თითხმეტ მანეთათ.

განსხლდებანი გილორბარაშული ცნობა.

იბეჭდება და მოკლე დროში გამოე-გასასყიდო „სამშაფილო კონსა“ მანუ პირველ-დაწყებითი მოთხრობანი ბუნების მეცნიერებებზედ. პირველი ნა-სტყუო, შედგენილი ი. გომეზაშვი-ლისაგან.

რ.პ.ზ.ა.	დღა.	საღამ.	II კ.	III კ.
თიფლისი	818	817		
მცხეთა	918	10	68	38
მარია	1139	143	240	23
სურამი	152	430	392	218
ბეკეთიანი	345		442	246
შეფაღანი	649		51	323
მთიანეთი	755		675	375
სამტრედია	92		773	429
ახ.-სურამი	10		857	476
შოთა	11		975	542

ა) შოთა	ბ) სტატისტიკა
შოთა	118
სტატისტიკა	66
შოთა	118
სტატისტიკა	66

ა) მთელი	ბ) მთელი
მთელი	118
მთელი	66

მან.კაპ.	„დროშის“ შორება
110	შელო კორესპონდენტებს. რედუქციის
70	ზრის პირდაპირ გამოცემა თქვენს ნაწერებ-
450	ზე ნუ გვიწერებთ, ამას შეურაცხყოფად ნუ
450	მიიჩნებთ.
640	„შე. X-ის კორესპონდენტის თაო-
8	ბაზე, ექვსი თუ შვიდი სტატია მოგვივიდო-
650	შედილობის გამო, მხოლოდ ერთს იმთავანს
4	დაუბეჭდო. პატარა მასაზეებზე იყრა გვი-
7	ქვანს...
4	„შე. X-ის“ მის-სტატია
10	ერთად გაცეითილი სანახევრად დაწერილი
10	სიტყვი ეტობა სუსტად ამბობს არ იბეჭდება
45	— მის, ხს. ამაზე ერთი კორესპონ-
55	დენცია იყო „დროშაში“ დაბეჭდილი და
7	შეიქცეა ლინისათ.
8	„შე. X.“ ძალად გვექვს დადებული, რომ
7	ანამ რომელიც სტატია სრულად არ მოგვი-
19	ვა, დასწავის არ დაბეჭდო, რადგან შირად
7	— სტატის თანს ვეწვენად და დახარულ კი
590	ფიქრებენ...